

ERDÉSZETI LAPOK

az országos Erdészeti-Egyesület

K Ö Z L Ö N Y E.

Nyolczadik évfolyam. X. és XI. füzet. Október és November 1869.

A magyar államerdők az alkotmányos magyar kormány kezében.

A magyar birodalom koronai és kincstári erdőségeinek kezelése, a jelen kormány által ebben tett új intézkedések s ezek eredményei nemcsak a kincstári erdészeti hivatalnokokat, hanem minden honi erdészt, sőt általában minden honfit, felette kell hogy érdekeljenek; azért úgy hisszük, kedvesen veendik olvasóink, ha a m. k. p. ministeri exposénak az erdészetre vonatkozó részével megismertetjük.

Köszönetet kell itt mondanunk a nm. m. kir. pénzügyministeriumnak azon jóakoró szivességéért, hogy ezen közleményhez nemcsak beleegyezését adta, hanem az illető térképek annyi példányával ajándékozta meg szerkesztőségünket, hogy azt minden olvasónknak e közleményhez csatolva megküldeni képesek vagyunk.

Hogy a ministerium működésének koronként való nyilvánosítása mily nagy mértékben emeli a kormány iránti bizalmat, — mennyire serkenti, sőt kényszeríti a közvagyon kezelőit becsületes, erélyes, hazafias működésre, — s általában mekkora előnyei vannak az absolut kormányzás titkolódzó eljárásával szemben: azt mivelts közönség előtt fejtegetni tán szükségtelen.

Térjünk tehát egyenesen tárgyukra, a m. k. pénzügyministeri exposéra.

A minister azon nehézségeket, melyekkel a tárcza átvételől fogva lefolyt két év alatt küzdenie kellett, kiemelvén, azon nézetét fejezi ki, hogy az ezen rövid idő alatt tett tapasztalatok és életbe léptetett intézkedések eredményei kimutatták az utat, melyen tovább haladva el lehet érni azon czélt, hogy a magyar államvagyon gyümölesöztetése lépcsőzetesen és okszerűleg fejlesztve és biztosítva, meghozza azon jövedelmet, melyet annak valódi értéke után várni lehet.

Mielőtt áttérne azon intézkedésekre, melyek Ő Felsége legmagasabb jóváhagyása folytán a törvényhozás elé lennének terjesztendőek, kötelességének tartja felsorolni az államvagyon állományát, megemlíteni főbb vonalokban azon intézkedéseket, melyeket azok kezelésére nézve létesített, kimutatni az ezen intézkedések folytán eddig bekövetkezett eredményt és megjelölni azon elveket, melyeknek következetes alkalmazása által a kívánt czélt elérhetőnek véli.

Az államvagyon elősorolása.

Az államjavak a mr. szent koronához tartozó országokban állanak:

- a) A koronai és kincstári uradalmakból, melyek a gazdálkodási ágazatok szerint ismét mezőgazdasági, erdőgazdasági és ménesnevelő uradalmakra oszlanak.
- b) A kincstári bányászatot képező vagyonból, és végre
- c) az államépületekből.

Koronai uradalmak kiterjedése.

A rendelkezésre álló adatok szerint a koronai uradalmak kiterjedése a gödöllői kor. uradalmat is beszámítva, összesen 147.147 cat. holdat és 85 □ ölet tesz; ide nem számítva a tiszai koronai kerület mintegy 30 □ mértföldnyi területét, mely még per alatt van.

A m. o. kincstári uradalmak kiterjedése.

A kincstári uradalmak területe 1.245,884 cat. holdat és 40 □ tesz, melyből azonban 194.381 cat. hold, t. i. a nagy-kikindai uradalom, örökbérbe van adva.

A m. o. bányászati uradalmak.

A bányászati erdőuradalmak területe 1.302,880 cat. hold.

A ménesnevelő uradalmak.

Ezeken kívül három uradalom t. i. a bábolnai, kisbéri és mezőhegyesi, ménesnevelésre használtatván a mr. kir. földmivelési és kereskedelmi ministerium kezelése alatt áll, melyek kiterjedése 46.007 cat. hold és 327 □ öl.

Az erdélyi uradalmak kiterjedése.

Az erdélyi államuradalmak területe pontosan még meg nem határozható; de miután ezek többnyire erdőségekből állanak, melyek területe a létező felvételek szerint 485.530 cat. holdat tesz, ezen uradalmak területe is ennyinek bizvást vehető, ide nem számítva az elzálogosított államjavakat, melyek területét mintegy 197.197 cat. holdra lehet tenni.

A horvátországi két uradalom területe 75,921 cat. hold és 696 □ öl.

Minélfogva a m. kir. pénzügy- és földmivelési ministeriumok kezelése alatt létező álladalmi uradalmak a tiszai kerületet ide nem értve, összesen 3.500,566 cat. holdat tesznek, mely összeghez ha

Az államjavak összes területi nagyságát.

a határőrvidéki erdőségeket is hozzászámítjuk (1.194,300 cat. hold) a mr. szent koronához tartozó országok területén lévő államjavak kiterjedését 4.694,866 cat. holdra vagyis körülbelül 470 □ mértföldre lehet tenni, a mi az összes magyar államterületnek mintegy tizenketted részét képezi.

Az államjavak felosztása.

Ezen államjavak, gazdasági szempontból, a birtokok természetéhez képest mezőgazdasági és erdőgazdasági

uradalmakra oszthatók. Az elsők közé a szorosan vett földművelésre alkalmas területek u. m. szántóföldek, rétek, szőlők, legelők stb. tartoznak, s az összes államjavak területéhez aránylag körülbelül úgy állanak, mint 1 : 9-hez, a tulnyomólag nagyobb területet erdőségek képezvén.

A mezőgazdasági uradalmak területe 1867. előtt,

A mezőgazdasági uradalmak területe 1867 előtt 412,709 cat. holdat és 50 □ ölet tett, melynek öt évi átlagos jövedelme, a m. k. ministerium megalakulását közvetlen megelőző öt utolsó évből t. i. 1862—1866-ig, összevonva e következő:

Azok jövedelme 1862—1866-ig,

1. A magyarországi

a) nagyobb uradalmakból a

bevétel volt	2.939,891 frt
kiadás	1.607,217 frt
Tiszta jövedelem	1.332,674 frt

melyet elosztva a nagyobb uradalmak területével t. i. 412.709 holddal, egy holdra 3 ft. 22 krnyi tiszta jövedelem esik.

b) kisebb birtokokból a

bevétel volt	232,891 frt
kiadás	118,461 frt
Tiszta jövedelem	114,430 frt

2. A horvátországi uradalmakból a

bevétel volt	40,385 frt
kiadás	22,519 frt
Tiszta jövedelem	17,866 frt

mely tiszta jövedelmet elosztva a 24,057 cat. holdnyi területre, egy hold tiszta jövedelme = 74 kr.

E három tétel alatti tiszta jövedelem tehát, u. m.:

a) A magyarországi nagyobb uradalmakból	1.332,674
b) A kisebb birtokokból	114,430
c) A horvátországi uradalmakból	17,866

tesz összesen . 1.464,970 fto;

s ámbár kevés is aránylag azon mezőgazdasági uradalmak területe, melyek ezen tiszta jövedelmet szolgáltatták, de mivel azok az ország termékenyebb vidékein fekszenek, a kimutatott átlagos évi tiszta jövedelem, csekélységénél fogva, meglepő volt a minsterre nézve, s a m. k. pénzügyministerium vezetésének átvételekor, első feladatának tekinté ezen csekély jövedelem okát megvizsgálni, s felismervén a létező hiányokat, ezek megszüntetését minélelőbb eszközölni.

Gazdálkodási rendszer 1867. előtt.

A gazdálkodási rendszer, mely az államjavak kezelésére nézve a m. k. ministerium megalakulását megelőző korszakban fenállott, egészen eltérő volt az 1848 előtti időkben divatozott rendszertől. Ugyanis, midőn 1848 előtt az urbéri munkaerőnek használata és a dézsma beszolgáltatása mellett az uradalmi birtokok nagyobb kiadás nélkül házilag voltak kezelhetők: a terjedelmesebb pusztákat kivéve, melyek régibb időkben is haszonbérbe voltak adva, az államvagyon is nagyobb részt házilag kezeltetett. Ezen házi kezelés tekintetéből az összes államvagyon több rendbeli uradalmi igazgatóságokra, praefecturakra volt felosztva, melyek mellett a jogügyek vitele tekintetéből ugynevezett kincstári ügyészségek állottak fen.

Az uradalmi igazgatóságok és ügyészségnek megszüntetése. Bérrendszer behozatala.

Az urbéri viszonyok megszünte folytán azonban a gazdálkodási rendszernek is meg kellett változni; és így az 1850-ik évben az említett uradalmi igazgatóságok a kincstári uradalmi ügyészségekkel együtt, meg lettek szüntetve, az ugynevezett fundus instructus eladatott, és általánosan bérleti rendszer hozatott be; az összes államuradalmak kezelése a pénzügy közegekre, illetőleg pénzügyi felügyelőségekre bízván.

Később 1863. évben az államuradalmak legértékesebb része a volt cs. kir. pénzügyministerium rendelete folytán a bécsi nemzeti banknak adatott által; de 1866-ban az állam a bécsi nemzeti banknál lévő tartozásaink nagyobb részét törlesztvén, azok az akkori cs. kir. pénzügyministerium kezelése alá ismét visszakerültek.

A gazdálkodási rendszer hiányai. A hiányok okai.

A ki nem elégitő jövedelem-eredmény okai egyrészt a felállított egyoldalú gazdálkodási rendszerben, másrészt pedig ezen rendszer hiányos alkalmazásában, keresztülvitelében és kezelésében keresendők. Okszerű bérrendszertől üdvös eredmény minden esetre várható; de ha elvei a létező birtokjogi szintugy mint gazdasági viszonyokkal és körülményekkel összhangzásban nem állanak, károkat szül, s jövedelem csökkenésen kívül a tőkeérték csökkenését is vonja maga után. Ezen gazdasági rendszer keresztülvitele, illetőleg az államjavak kezelése a pénzügyi felügyelőségekre, tehát oly hatóságokra bízott, melyek hivatásuk és rendeltetésüknél fogva más térre lévén utalva, az államjavak nagyfontosságu vezetését csak mellékes kötelességnek tekintették. A birtokrendezések, tagosítások s legelőelkülönítések tekintetében majd semmi lépés sem történt, holott azok nemcsak a jövedelememelkedésre, hanem a tőkevagyon gyarapodására is lényeges befolyással bírnak. Az intézkedő hatóságok a birtokjogi és gazdasági helyi viszonyokat közelebbről nem ismervén, a bérletkiadásoknál a kinstártra nézve káros szerződések kötöttek, s az alkalmazott hivatalnokok szakértők nem lévén, a létező hibákat és visszaéléseket sem felismerni sem megszüntetni nem tudták, a régiiek folyvást fenmaradtak, sőt ujjakkal szaporodtak. A bérleengedések napi renden voltak, az activ követelések érvényesítése nagyobbbrészt eszközölhető nem volt, a bérhátrálékok nőttek, úgy hogy az, az 1866. év végével = 9,491.168 ftra és 69 kr-ra emelkedett. Ha történetesen czélszerű rendeletek és

utasítások keletkeztek is, ezek a kincstár érdekeit a legtöbb esetben, a helyett hogy előmozdították volna, még inkább hátráltatták; mivel a collegialis hatósági rendszer természetéhez képest a végrehajtó közegek a mulasztásokért, rendetlenségekért, visszaélésekért s az ezekből származható károkért személyes felelősséggel nem tartozván, a végrehajtás nélkülözte a kellő szigort és lelkiismeretes pontosságot, melytől siker és eredmény várható. Mind ezen hiányokat összevéve nem csoda, ha az államjavak jövedelme a helyett hogy emelkedett volna, évről évre csökkent.

Jelen felterjesztés felosztása.

Mint fentebb megemlítve volt, az állambirtokok, természeti lényegökhöz képest két különböző, nevezetesen mezőgazdasági és erdőgazdasági uradalmakra oszthatók: minélfogva kezelésökre nézve is különböző eljárás lévén követendő, s különböző intézkedések életbeléptetendők: előbb a mezőgazdasági uradalmak kezeléséről, jövedelmezéséről, s ezen jövedelmezés emelésének eszközzésére vezető s eddig már életbe léptetett és jövőre életbe léptetendő intézkedésekről szól az expose; azután pedig áttér az erdőgazdasági uradalmak állapotára, jövedelmére, s kezelésök iránt eddig életbeléptetett és jövőre életbe léptetni kívánt intézkedésekre.

Szakemberek alkalmazása a pénzügyministeriumban. Szakférfiak kiktűdése.

Az államjavak kezelése körül, a fentebbiekben érintett s mindjárt az első pillanatra felismerhető hibák, ha egyszerre nem is, de biztosan hogy orvosolhatók legyenek, kezdetben a m. k. pénzügyministerium vezetésének átvételekor felterjesztés intéztetett ő cs. kir. Felségéhez az iránt, hogy az államjavak kezelésénél a pénzügyministeriumban levő elismert szakképzettségű gazdaszáti erők jöjjenek alkalmazásba, kik a viszonyokat a helyszinén kellőleg tanulmányozván és felismervén, czél-szerű intézkedések iránt javaslatokat tehessenek és az elhatározott intézkedéseket következetesen keresztül vihessék; minek

folytán ő Felsége által legkegyelmesebben kinevezett Peterdy Gábor és Divald Adolf osztálytanácsosok, az első a mezőgazdasági, az utóbbi pedig az erdőgazdasági uradalmaknak a helyszínén leendő megtekintésére azonnal kiküldettek.

A jelentések, melyeket nevezett osztálytanácsosok a viszonyoknak a helyszínén való tanulmányozása után tettek, arra indították a ministert, hogy ő Felségéhez felterjesztést intézzon az államuradalmak kezelésének a pénzügyi felügyelőségek köréből való elvétele és álladalmi jószág-igazgatóságok felállítása iránt.

Praefecturák felállítása.

Ezen javaslathoz ő Felsége legmagasabb beleegyezését adván: tiz álladalmi jószág-igazgatóság állítatott fel, még pedig: Ó-Budán, Diósgyőrött, Hradeken, Ungváron, Pécskán, Temesváron, Lippán, Zomborban, Kulán és Csatádon, a bányászati erdőuradalmak szakértő erdészek kezelése mellett a bányáigazgatóságok alatt maradván.

Az álladalmi jószág-igazgatóságok élére ahhoz képest, mint a területöket képező uradalmakban mezőgazdasági vagy erdőgazdasági érdekek birnak nagyobb fontossággal, szakképzett igazgatókat igyekezett a ministerium állítani, kik is a vezetésökre bízott uradalmak kezelése és jóveldelemzése tekintetében a mulasztások vagy hibás intézkedések folytán a kincstárt érinthető károkért személyes felelősséggel tartoznak. A szorosabban vett mezőgazdasági jószág-igazgatóságok: az ó-budai, pécskai, temesvári, zombori, kulai és csatádi; az erdőgazdasági jószág-igazgatóságok pedig a hradeki és lippai.

A diósgyőri és ungvári igazgatóságnál az ipargazdászati, illetőleg bányászati érdekek voltak inkább tekintetbe véve. Diósgyőr azon szerenésés körülménynél fogva, hogy ott nevezetes fatermelésen kívül egyszersmind kőszén és vasérc is található, és a vasuti hálózat kiépítése folytán egyenes összeköttetésbe jön a gömöri vasiparvidékkel, ipargazdászatra külö-

nösen hivatva van: minél fogva ezen uradalomban egy külön vasgyár felállítására történtek a szükséges intézkedések, mely — úgy hiszem — nem sokára nevezetes haszonnal meg fogja kezdeni működését.

Kiegészés az ungvári uradalmi bérlőkkel.

Az ungvári uradalom, midőn a jelen pénzügyministerium működését megkezdette, több évekre terjedő bérletbe volt adva oly bérlőknek, kikkel a kincstár a bérleti szerződés hibás szerkezete folytán peres vitában állott. Miután ezen uradalom nagy kiterjedésű erdeiben oly nevezetes kincs rejlik, melynek értékesítése az ungvár-csapi mellék vasutvonal kiépítése által teljesen biztosítható s ezáltal ezen uradalom jövedelme, melyet eddig csak támogatással lehetett fentartani, nevezetesen emelhető: a bérlőkkel kedvező feltételek mellett kiegyezés jött létre, és így, ha a közlekedést közvetítő ungvár-csapi vasutvonal a Tiszáig elkészül, a mennyiben az erdők jobb kihasználása végett a szükséges beruházások tétele fenakadást nem szenvedend, ezen uradalom is, mint ipargazdászatra kitűnően alkalmas, rövid idő múlva nevezetes jövedelmet fog kiutathatni.

A bányászati uradalmak hatósági illetősége.

A bányászati erdőuradalmakhoz tartozó selmeczi, besztercebányai, breznobányai és körmöczi erdőségek a selmeczi főbányagrófi hivatal rendelkezése alatt, a szomolnoki és sóvári bányaerdőségek a szomolnoki bánya- és a sóvári erdők a sóvári bányaigazgatóság alatt, a szigeti királymezei és vörösmegyei erdőségek a mármaros-szigeti bányaigazgatóság alatt, a nagybányai és strimbuli erdőségek pedig a nagybányai bányaigazgatóság alatt állanak.

A topánfalvi, vajdahunyadi, szászvárosi, nagyszebeni, fogarasi, nagyszentmiklósi és krakói erdőségek a kolosvári bányaigazgatóságnak vannak alárendelve.

A horvátországi fužinei és nagytábori erdőségek a zágrábi pénzügyi igazgatóság kezelése alatt állanak.

Uradalmi ügyészségek felállítása.

Az államuradalmak gazdászati elmaradása mellett tekintetbe véve azon kedvezőtlen körülményt, hogy a bérhátralékok tetemesen felszaporodtak, az activ követelések behajtása érvényesíthető nem volt, a tagosítások, birtokrendezések tárgyában majd semmi lépések nem történtek, a függő peres kérdések teljesen elakadtak, általában az államuradalmakat érdeklő jogügyek, melyek a kincstárra nézve igen gyakran életkérdések, nagyon elhagyatott helyzetbe jutottak: ezen jogügyek kellő ellátása tekintetéből, ő cs. k. Felsége legkegyelmesebb jóváhagyása folytán, a tiz álladalmi jószágigazgatóságnál az államuradalmi ügyészségek ismét felállítottak, s jöllehet szervezésök csak az utóbbi időben létesítettett, mindamellett az államuradalmak jogügyeinek kezelése már is észrevehető lendületet mutat, s a kinevezett uradalmi ügyészekre általában a jogügyek pontos és törvényszerű vezetéseért, valamint mulasztásaik és hiányos vagy törvényellenes intézkedéseik folytán a kincstárt érhető károkért a személyes felelősség kiterjesztetvén, ezen intézkedés várt eredményének sikerén kételkedni alig lehet.

Birtok könyvek szerkesztése behozatik.

Intézkedések tétettek az iránt is, hogy minden egyes uradalomra nézve egy birtokkönyv létesíttessék, mely magába foglalja az uradalom helyszíni leírását, a birtok alkatrészeit, a talaj minőségét és termőképességét, az égalji viszonyokat, a helyi gazdászati körülményeket, a piaci árakat, termelési költségeket, közlekedési összeköttetéseket, terményszállítási és kereskedelmi viszonyokat, a birtokterület részletes kimutatását, művelési ágak szerinti felosztását, és a gazdálkodási rendszer módját, továbbá a birtokrendezésre, tagosításra és legelőelkülönítésre vonatkozó függő kérdéseket, azok állásának alapos kimutatását és akadályainak felderítését, a birtokrende-

zési hivatalok szervezetét és beosztását, a birtok jövedelmét a legközelebb mult 10 év alatt és jelenben, részletenkint jövedelmi források szerint és községenként kitüntetve, a bérleti és telepítvényi rendszer átvizsgálását, előnyeinek és hátrányainak kiemelésével, az erdők kezelését, a legelők, az épületek összeírását, állapotát és kihasználását, a kegyuri terheket, nyugdíjakat, adókat, bérhátralékokat és azok okait, végre a teendő intézkedések és javaslatok elősorolását, valamint azon eszmék kifejtését, melyek az uradalom kezelésére, rendezésére és jövőendőbeli jobb jövedelmeztetésére nézve hivatalos okmányok és a helyszínen szerzett tapasztalatok nyomán követendő irány végett elfogadhatók.

Az exposénak itt következő lapjait, melyek csupán a mezőgazdasággal foglalkoznak, mellőzzük, s az előadás fonalát csak azon pontnál vesszük megint fel, hol annak tárgyává az erdőgazdaság lesz.

Ezen uradalmak kiterjedése.

A magyar birodalom összes államerdőségeinek kiterjedése, ide értve a ménesnevelő uradalmi és a határőrvidéki erdőségeket is, összesen 3,841.690 holdat tesz, melynek évenkénti hozzávetőleges fatermelési mennyisége 2,753.310 szabályölre számítható.

A) A magyar pénzügyministerium egyenes kezelése alatt áll:

	Terület kat. holdakban	Évi termelés öl
a) Az áll. jószágigazgatóságok felügy. alatt:		
1) Magyarországon	635.390 ²⁶	267.840
2) Horvát-Tótországban	64.220	24.800
b) A bányagazgatóságok kerületeiben:		
1) Magyarországon	817.350	620.730
2) Erdélyben	485.530	283.540
Összesen a m. p. ü. min. kezelése alatt áll	2,002.490	1,196.910

B) A magy. keresk. ministerium
kezelése alatt áll:

	Terület kat. holdakban	Évi termelés öl
a) Kisbéren	2.800	2.100
b) Mezőhegyesen	1.400	1.800

C) A közös hadügyministerium
kezelése alatt áll:

a) A magyar határőrvidéken . .	640.700	567.200
b) A horvát-tótországi végvidéken .	1,194.300	985.300

Az összes terület és évi termés: 3,841.690 2,752.310

Az erdőuradalmak jóvedelmezése 1867. előtt.

„Midőn a magyar kir. pénzügyministerium vezetését átvettem,“ így folytatja előadását a nm. pénzügyminister úr, 2,002.490 hold erdő jött kezelésem alá, mely részben a bányai igazgatósági kerületek részben a pénzügyi felügyelőségek alá voltak rendelve, s ezen erdőknek az utóbbi évek alatt (1862—1866-ig) történt kezeléséből azon nem kedvező tapasztalást merítettem, hogy midőn ezen területekért évenként 398.945 ft. adót kellett fizetni és ezen adó 1,424.803 ft. catasteri tiszta jóvedelemnek felel meg, a valóságos jóvedelem ezen több évi átlag szerint nem tett többet, mint 690.375 forintot; miből a fenebb említett adót levonva, a fenmaradt jóvedelem az összes terület után csak 291.430 ft. volt, vagy is holdankint 14½ kr.; mi, ha a catasteri tiszta jóvedelem utáni tőkeérték kiszámítottik, ezen tőkeérték 2½%-i kamatjának felel meg.

Divald Adolf kiküldése.

Ezen épen nem öröndetes eredmény okait kívántam mindenekelőtt felismerni, hogy a létező hibákon segítve az államvagyon ezen sok millió értéket képviselő kincse meghozza az aránylagos jóvedelmet. Ennélfogva megbíztam Divald Adolf osztálytanácsost, mint szakembert, hogy a fenforgó körülményeket a helyszínen tanulmányozza, ki is megtekintvén a neve-

zetesebb erdőuradalmakat, midőn azok rendezésére nézve a Q. alatti mellékletben foglalt jelentéseket tevő, a multban követett eljárás hiányait a következőkben ismerette meg *).

Az erdőgazdászati feladata.

Az erdőgazdászati feladata a nemzetgazdászati elveket és az erdészeti tudomány szabályait mindenütt a helyi viszonyokhoz képest esetenként, hol szükséges, módosítva alkalmazni: ennél fogva a józan erdőgazdászati feladata sem lehet más, mint az általános rendszabályoknak, az adott viszonyok szerint, legelőnyösebb alkalmazása; miből következik, hogy az erdőkezeléssel és igazgatással megbízott egyének az intézkedések tervezésében és keresztülvitelében mindenütt megfelelő hatáskörrel birjanak.

A volt erdőgazdálkodás hiányai.

Ezen általános elv alkalmazása, mi nélkül virágzó erdőgazdaság nem is képzelhető, a mult korszakban egészen melőzve volt. Az akkor divatban állott rendszer az volt, hogy a kormány az erdőgazdászatra nézve is a legkisebb részletekig maga intézkedett még pedig a helyi viszonyokat is csak a nagyobbára hiányos ügyiratokból ismervén rendesen azok tekintetbe vétele nélkül. A végrehajtással megbízott erdészeti tisztviselők gyakran a felsőbb rendeletek és az ellenőrködés körlátai közt, nem a valódi eredményekért, de egyedül a felsőbb rendeletek — bármily visszásak voltak is azok — betűszerinti végrehajtásáért voltak felelősek; és ha netalán megkísérté is valamely buzgóbb erdőtiszt az ellenészrevételt vagy az önálló kezdeményezést, még a legéletrevalóbb indítványt is oly terjedelmes jelentéssel és utólagos felvilágosításokkal kellett támogatnia, miszerint az illető ügyiratok többnyire védíratoknak voltak tekinthetők annak bizonyítására, hogy az indítványozónak nem volt szándéka a helyi viszonyokkal ismeretlen és sok

*) Ezen jelentés kivonata alább következik.

esetben nem szakképzett felsőbb hatóságot személyes érdekből rávenni valamely intézkedés elfogadására, vagy a kiadott rendelet módosítására. Ha pedig valamely indítvány végre csakugyan helyben is hagyatott: az, rendesen akkor történt, mikor az annak alapúl szolgáló viszonyok vagy már régen megszűntek vagy gyökeresen megváltoztak. Ezen a multban divatozott eljárásnak az lett következménye, hogy a végrehajtással megbízott tisztviselők lassankint minden javaslattal, tervezéssel és előterjesztéssel felhagytak, és csak gépileg végezték az utasítások és rendeletek korlátai közt a napi teendőket.

A hiányok részletezése.

Ezen imént említett hiányon kívül, mely minden éltető erőt, tehetséget és tevékenységet az erdőgazdasági téren parallsalt, még számos más hiányok is léteztek.

Az erdőségek egyes gazdaságokra nem voltak czélszerűen beosztva és megfelelő személyzettel ellátva;

egy rendszeres erdőgazdaság tervezeteinek még előmunkálatai is majdnem mindenütt hiányoztak;

az egész évi termés értékesítésére való törekvésnek nyomait is csak néhol lehet feltalálni;

a munkaerő szaporításáról, olcsóbb közlekedési és szállítási eszközökről — egyes ritka eseteket kivéve — nem történt gondoskodás;

arra nézve, miszerint a termékek minden neme, valódi értékekhez képest, s így például a műszerfa ne mint tűziszter adassék el, csak kivételes esetekben voltak tekintettel;

néhol a haszonvétel oly rendszabályai alkalmaztattak, mint például Erdélyben, melyek által az erdőszet és a bányászat egyiránt szenvedett;

a minden okszerű gazdaságnál nélkülözhetetlen hasznos beruházások oly csekély mértékben létesítették, miszerint számos kerületben még az utóbbi korszakból fenállott lakházak és üzleti épületek is majdnem egészen romlásnak indultak;

a birtokviszonyok legnagyobbára rendezetlenek maradtak és az erdőtulajdon megőrzése és megvédése igen elhanyagoltatott.

Némely kivételes esetek.

Ezen hibás eljárásból egyes kivételek egyedül a magyarországi bányaigazgatóságok kerületeiben fordultak elő, melyek némileg nagyobb hatáskörrel ellátva többnyire az 1848-ik év előtti korszakból fenmaradt szakképzett férfiakból állottak, s ezek igyekezetének s ügybuzgóságának sikerült az általában hiányos eljárás és rendelkezés mellett is némi eredményt előmutatni.

Általában véve azonban hiányzott minden igyekezet, mintha azon vezéreszme állott volna a legfelsőbb igazgatók előtt: hogy ezen nevezetes államvagyon az állam számára megtartható alig lesz, és ennél fogva minden beruházás felesleges.

A fentemlített kedvezőtlen eredménynek ezen félszeg intézkedéseken kívül részben az általános kereskedelmi és üzleti pangás is volt okozója.

A felismert hiányok megszüntetése.

Miután az eddigi kevés sikerü erdőkezelésnek okai a fenebbiekben kellőleg felismertettek, önmagából következett azon intézkedéseknek szükségessége, melyek által ezen visszás helyzet megváltoztatható. Hogy az államerdőségek ezentúl, a jelen és jövő érdekeit tekintve, helyes nemzetgazdasági elvek szerint úgy kezeltesse, miszerint az erdők belterjes kezelés mellett tartós pénzjövedelmet szolgáltatassanak, s a több irányban szükséges beruházások a már elért nagyobb eredmények arányában fokozatosan eszközöltessenek; mely cél elérése végett szükséges nevezetesebb intézkedések a következőkre terjednek:

Létesítendő intézkedések.

1. hogy a végrehajtó közegek élére ne csak a ministeriumnál, de a külső kerületekben is szakképzett és ügybuzgó emberek állittassanak, s hogy az igazgatók megfelelő hatáskörrel és

szigoruan válogatott személyzettel ellátva — a kitűzött eredményre nézve felelősekké tétessenek;

2. hogy az erdőségek egyes gazdaságokra vagyis erdőhivatalokra és ezek pagonyokra egyedül a gazdaság céljaira való tekintettel osztassanak be, és úgy a kezelésre valamint a számvitelre nézve elegendő, kiválóan szakképzett, becsületes és szorgalmas személyzettel látassanak el;

3. hogy minden ily erdőhivatalra nézve tudományos alapokon gazdasági terv készíttessék, azaz hogy minden kerület erdőrendezési szempontból fölméressék; az egyes erdőrészekről megfelelő leírás készíttessék; az illető fakészletek felbecsültessenek; az erdők üzemosztályokba soroztassanak; minden üzemosztályra nézve fordattartam állapíttassék meg s ez adatok nyomán az évi tartós használat fatömege kiszámítván, a vágások sorrendje is megállapíttassék;

jövőre nézve a főtartandó vagy az eddigiek helyett miveendő fanemek s az újra erdősítés módja jelöltessenek meg;

a megállapított gazdálkodási rendszer miképi végrehajtásának nyilvántarthatása és a becsléseknek a valódi eredményvel való összehasonlítása végett ellenőrkönyvek vezettessenek;

4. hogy a tartós használat tárgyát képezhető fatömeg mindenkori értékesítéséről megfelelő szerződések útján és ezekkel kapcsolatban nevezetesen az egész tömeg biztos és lehetőleg olcsó kiállítására szükséges munkaerő és szállítási eszközök előállítása által gondoskodva legyen;

5. hogy nagy fatömegek értékesítését közvetíteni képes üparüzetek keletkezése a megfelelő kerületekben lehetőleg előmozdítassék;

6. hogy oly iparművek építtessenek, melyek a nyersfából lehető legértékesebb árucikkeket megfelelő nyereséggel előállítani alkalmasak;

7. hogy az erdő-birtokviszonyok mielőbb véglegesen ren-

deztessenek és így a legelőnyösb kezelés egyik főfeltétele, a szabad mozgás, terhes szolgalmányok által ne akadályoztassék;

8. hogy az erdőtulajdon mindennemű károsítások ellen lehető legerélyesben megőriztessék és a törvény valódi oltalma alá helyeztessék.

Mindezek következetes és részletes kivitele nagyszerű feladat, melyet rövid két év alatt oly nagy területen, minőt az államerdőségek képeznek, létesíteni bizonyára nem lehetett. El lehet mondani, hogy e tekintetben a rendezés még csak megindítva van és a végleges megoldás csak több évi következetes munkásságnak lehet eredménye.

Intézkedések életbeléptetése.

Az ez irányban létesített intézkedések a következők:

Először is a mult korszakban gyakorolt kormánykezelés főhátránya az által hárítottatott el, hogy a koronai és kincstári uradalmak azon erdőségei, melyek pénzügyi hatóságok kezelése alatt voltak, kevés kivétellel már mind külön e célra felállított igazgatóságokra bizattak s ezek élére általában véve és a lehetőség határai között jelesen szakképzett és ügybuzgóságukról s kifogástalan becsületességükről általánosan ismert igazgatók állítottak és melléjük az ügyvitel gyorsaságát az ellenőrködést és rendes elszámolást, a birtokviszonyok rendezését és a tulajdon megvédését eszközölni hivatott segédszemélyzet neveztetett. Az álladalmi jószágigazgatók és az ugynevezett bányaigazgatóságok főnökei az elérhető eredményekre nézve személyesen felelősekké tétetvén, oly hatáskörrel ruháztattak fel, miszerint ők, nevezetesen mindazon ügyekre nézve, melyek csak a helyi viszonyok részletes ismerete és közvetlenül személyes meggyőződés alapján intézhetők el helyesen: függetlenül és szabadon rendelkezhetnek, legtöbbsnyire rövid szóbeli utasítások útján.

Ezen gyors és könnyű intézkedés lehetőségével tehát megai

datott a mód, minden életrevaló eszmét nehézség nélkül gyümölcsözővé tenni.

Erdőgazdaságok, erdőhivatalok, pagonyok.

Az erdőknek egyes gazdaságokra vagyis erdőhivatalokra és azokon belül pagonyokra való beosztása czélszerű gazdálkodási rendszer alapján és a fenrészletezett erdőrendezési munkálatok megindítása által, még pedig a viszonyoknak a helyszínén történt alapos és részletes tanulmányozása folytán, e következő államerdőségekre nézve eszközöltetett:

Gödöllő	9.690	hold,
Diósgyőr	43.600	„
Hradek	98.350	„
Ungvár	158.740	„
Tokaj	2.360	„
Maros és Bégaparti erdőségek . .	238.990	„
Szomolnok	32.240	„
és Sóvár	16.000	„
Összesen .		599.970 hold.

Ugyan-e területek személyzete is megfelelő mérvben és az egyeseknek adott nagyobb fizetések mellett az összes kezelési költségek tetemes részének megtakarításával szerveztetett.

Az állomások részint már alkalmazva volt, másrészt magánszolgálatból átvett s szigoruan megválogatott egyéniségekkel töltettek be.

Erdőtisztek képzése. Selmeczi akadémia.

Kitűnő erdőtisztek képezhetése érdekében a selmeczi akadémia megmagyarosításával együtt annak tan-személyzete is szervesztetett és tanrendszere a mai kor igényeihez alkalmazva állapítatott meg; egyelőre ideiglenesen azért, hogy az új rendszer előnyei és hátrányai egy-két évi

gyakorlat után biztosan megítélhetők és a végleges szervezés a tapasztaltak alapján legyen eszközölhető.

Az e részben volt és a mostani állapot összehasonlítása végett bátorodom fölemlíteni, miszerint akkor, midőn a m. k. pénzügyministerium vezetését átvettem, a magyar birodalom egyedüli erdőakademiájának összes tanítószemélyzete a szaktudományokra nézve egyetlenegy erdőgyakornokból állott.

Tanrendváltoztatás.

De e célra rendszeresítve is csak egy tanár és egy segéd-tanár volt s az összes ugy alap- mint szaktudományok két év alatt adattak elő.

A tanidő tehát igen rövid, a tanári személyzet és tanrend-szer pedig fölötte hiányos volt.

Mindez már is igen előnyösen megváltozott; a tanidő három évre terjesztetett ki, s az ifjak az alaptudományokat a bányászokkal együtt hallgatván, a szorosabb értelemben vett szaktudományokat két tanár és három segédtanár adja elő, mely tanári személyzet — hazánk legjelesb s általában a legkiűnőbb szakemberek egyikének vezetése alatt, igen derék és a gyakorlati téren is működött fiatalabb erőkből áll.

Erdészjelöltek felvétele.

Jóravaló erdőtiszték képzése ügyében a második nem kevésbé messzireható és fontos lépést az ugynevezett erdészjelöltekre nézve főnállott azon rendszabály megszüntetése képezi, melynélfogva az erdőakademiát végzett legjelesebb ifjak is arra voltak kárhoztatva, hogy 5—8 évig minden díj és a nélkül, hogy szolgálati idejük beszámíttatott volna, egyedül jó remény fejében voltak kénytelenek szolgálni. Ennek természetes következése az lett, hogy a legtehetségesebb ifjak mindinkább más, hálásabb pályán vagy magánszolgálatban keresték kenyerüket és az állami erdészetnek nagyobbára csak a gyengébb tehetségűek maradtak: miglen most az akademiát jó si-

kerrel végzett ifjak megfelelő napi díjjal valódi államszolgálatba vétetnek föl és beszámítás nélkül egy napig sem kénytelenek szolgálni; minélfogva remélhető, hogy az állam e szakra nézve is mindinkább tehetségesebb erőkkal fog rendelkezhetni.

Addig is, míg az államerdőségek kezelésére vonatkozó rendszeres gazdasági tervek elkészülnének, Divald A. osztálytanácsos jelentései folytán és alapján, ezen erdőségek lehetőleg biztos és magas jövedelmeztetése iránt, egyrészt a fenállott visszaélések és minden okszerűséget nélkülöző eljárás megszüntetése, másrészt nagyszámu positiv javitmányok életbeléptetése által intézkedtem.

Fatermés értékesítése.

Az összes fatermés értékesítését illetőleg évekre szóló szerződések kötettek és vannak tárgyalás alatt ugy a fának, mint olyannak, igen nagy tömegekben való eladhatóságának biztosítására nézve, például a bégamenti, a mármarosi, a szomolnoki és a lipthói erdőket illetőleg; valamint oly iparvállalatok, mint üveg, porcellán, vas, soda és téglagyárak keletkezése érdekében, melyek fát nagy tömegekben fogyasztani alkalmasak, főleg oly helyeken, mint például Mármarosban, a diósgyőri és az ungvári uradalomban, a hol az megfelelő tömegekben másként nem volna még értékesíthető.

Az erdőjövedelem hathatós előmozdítása céljából több helyütt és nevezetesen Liptóban, Ungvárt, Szomolnokon, hordódonga- és egyéb faneműek készítésére szolgáló nagyszerű fűrész-iparművek felállítása van folyamatban.

Munkaerőhiány megszüntetése.

A nagy mértékben és általában érezhető munkaerőhiány lehető megszüntetése érdekében Galicziából és Horvátország tengerparti vidékeiről nagy számmal hozattak be gyakorlott munkások, és több vidéken, mint például

dául a Maros mentén és a Béga felső részén favágó- és fuvarostelevitvények alapítása iránt folynak a tárgyalások.

Olesó szállítás eszközlése.

A nagy tömegekben való szállítás lehető legolcsóbb eszközölhetése és annak alapján a fa tőárának s így az erdők tiszta jövedelmének emelhetése végett csatornák és egyéb viziművek építettek és vannak épülőfélben; továbbá az Ybs folyón alkalmazott tutajozás igen előnyös módjának tanulmányozása és ennek alapján nálunk is legelőbb Mármaros megyében, Ungvárott és Erdélyben eszközözendő életbeléptetése végett, szakképzett tisztviselők küldettek ki; végül könnyű szerkezetű és gőzerőre számított olesó, valamint új találmányu lehető legegyszerűbb, a föntebbieknél még sokkal olcsóbb erdei mellékvasutak építtetnek: az előbbi Ungvár és Csap között, az utóbbiak Diósgyőrött és annak felállítása után legelőször is az ungvári és a bánáti erdőségekben.

Államerdőségeink értékét hathatósan emelendi és eddig nagy veszteséggel kezelt igen terjedelmes részének jövedelmezőségét biztosítandja azon intézkedés, melyszerint Erdély erdőgazdaságára nézve oly fölvek állapítottak meg, melyeknek elrendelt végrehajtása, több mint 400,000 holdnyi tért szabadítand meg a nyügtől, mely alatt nem csak annak, de az ottani bányaiparnak fölvirágozása is lehetetlenné vált.

Bányaerdők és kincstári erdők szerinti felosztás.

Erdélyben ugyanis az államerdők a használat czime szerint voltak bánya és kincstári erdőkre felosztva. E költséges és a gazdasági czélszerűségnek meg nem felelő beosztás mellett az ugynevezett bányaerdőkből fát eladni éppen nem volt szabad; minélfogva a termésnek a bányaipar által elfogyasztott aránylag csekély tömegére nehezedtek az összes adó, kezelési és üzleti költségek s így a bányaipar ölenként oly árat volt kénytelen fizetni, minők mellett az haszonnal dolgozni s így a természetadta föltételeknek megfelelően fejlődni és na-

gyobb fatömegek értékesítését közvetíteni nem volt képes. De miután a bányászat által az épen említett okoknál fogva föl nem használhatott fát eladni nem volt szabad, az erdőgazdaság is veszteséget mutatott ki.

E visszas dolog teljes megszüntetése régett tehát

Erdők czélszerű beosztása.

1. mindazon előmunkálatok végrehajtása rendeltetett el, melyek alapján a döntő viszonyoknak a helyszinén még e nyáron szerzendő alapos és részletes ismerete után az erdők czélszerű beosztására, az illető személyzet megfelelő szervezésére és az ottani erdőgazdaság rendezésének alapelveire nézve javaslatok fognak készíttetni, melyeket azonnal életbe is fogok léptetni.

2. megállapított az elv, miszerint a bányáipar ezentul ne az egész, hanem csak a fatermésnek általa fölhasznált részére eső kezelési és adókötségeket viselje s a fa öleért azonkívül mérsékelt töart fizessen; ellenben a fatermésnek általa igénybe nem vett része szabadon értékesíthető legyen.

Erdei szolgálmányok.

Hogy az erdei szolgálmányok végmegváltása gyorsan eszközölhető és az államtulajdon minél hathatósabban megvédhető legyen, az igazgatóságok külön ügyészekkel és illetőleg jogügyi előadókkal láttattak el; az erdővédszemélyzet pedig megfelelően szerveztetett. Az e részt is sürgősen kívánatos jobb állapot azonban főleg törvényhozási intézkedésektől függ és különösen attól, ha a megyei hatóságok korszerűen szerveztetnek. —

Mily sürgős e részben a gyökeres intézkedés a birtokrendezésre nézve, abból tűnik ki, miszerint a gazdaság szabad fejlődését megbénító és az erdőkárosítás megakadályozását majdnem lehetetlenné tevő szolgálmányok legtöbb erdeinkre nézve még ma is fönállanak és mert végrehajtást még oly esetben sem lehet elérni, midőn a kincstár, mint nevezetesen Pest me-

gyében, a megváltás törvényes maximumát már évek előtt megajánlotta.

Erdőkárosítások.

Hogy az erdőtulajdon mennyire nélkülozi a törvények oltalmát, e részt bátorodom arra utalni, hogy 1860-tól bezárólag 1868-ig a magyar birodalom illető hatóságainál 801.754 ft. 74 kr. értéket képviselő erdőkárosítási eset vádoltatván be, ezek közül mai napig csak 323.840 ft. 83 kr. értékig menő esetek tárgyalattak s a megítélt kártérítésből végrehajtás útján még csak 127.692 ft. 62 kr. hajtattott be; ennél fogva a kincstár ebbeli követelése:

b) a még nem is tárgyalott esetek után . 478,113 ft. 91 kr.

b) a tárgyalott, de végre nem hajtott után 195,948 ft. 21 kr.

összesen . . . 674.061 ft. 12 kr.

Egészen véve tehát nem a valósággal megtörtént, de a károsító tetten érése vagy biztos kikutatása nyomán följelentett, ennél fogva a megtörténtekhez képest ugyis alig felényi károsítások értékéből a főntebbi időszakban 42%-kra nézve hozatott ítélet, a kincstárnak pedig 17%-térített meg; miglen az utolsó két évben az ítélet az értéknek csak 31%-ra a végrehajtás csak 10%-jára terjed; a mi a mult korszakban főnállott és a közvélemény által oly hangosan elítélt igazságszolgáltatásnak még mélyebbre sülyedését eléggé bizonyítja.

Minden e részt közvetlenül a pénzügyministerium által kiadott sürgősnél sürgősb és lehető legszigorubb rendeletek a törvény hiányain, de főleg a hatóságok jelen szervezetén megterve, siker nélkül hangzottak el.

Elősorolván az állam erdőségekre nézve tett ezen intézkedéseket, bátor vagyok jelentésemben áttérni ezen erdőségek két év óta mutatkozó jövedelem eredményére, összehasonlítva

a m. k. ministerium megalakulását közvetlen megelőző öt évi jövedelem eredménnyel.

A erdőuradalnak jövedelmezése 1867. előtt és után.

Hogy az 1862-től—1866-ig bezárólag kimutatott átlagos jövedelmet az 1867 és 1868-ki jövedelemmel kellőképen összehasonlítani lehessen, le kell számítani azon 90.030 hold erdőterület jövedelmét, melylyel az 1867 és 1868-ik években kevesebb erdőterület állott a pénzügyministerium felügyelete alatt; miután Erdélyben az ugynevezett naszódvidéki erdőket képező 90.000 hold erdőterület a birtokviszonyok miatti pörös kérdések eldöntéseig bírói zár alatt áll; a Koloszu 30 holdnyi erdőcske pedig, mint alapítványi jószág a vallás és közoktatási ministerium kezelése alá jutott.

A mult korszak utolsó 5 éve alatt, mint e hódolatteljes felterjesztésemben fentebb megemlitém, az előbb kimutatott 2.002,490 hold összesen 291.430 ft. tiszta jövedelmet adott évi átlagban. Ebből levonva a fentemlített 90.030 holdat, mely évi 9.473 ft. veszteséget mutatott, kitűnik, miszerint azon évek alatt ugyanazon erdők, melyek jelenben kezelésem alatt állanak, 1.912,460 hold után 300,903 ft. átlagos évi tisztajövedelmet hoztak.

Az 1867 és 1868-ik évi jövedelemkimutatások szerint 1867-ben ugyanazon erdők már 555,649 frt, 1868-ban pedig 1.210,392 frt tisztajövedelmet szolgáltattak: úgy hogy a mult korszak utolsó 5 évi átlaga szerinti tisztajövedelem 1867-ben majdnem kétszer, 1868-ban pedig több mint négyszer annyira emelkedett.

Faáremelkedés.

Tagadhatatlan, hogy ezen jövedelem emelkedésre részben befolyással volt a faáraknak általános emelkedése is; de ezen emelkedése a faáraknak még sem áll arányban azon nagy tisztajövedelem emelkedéssel, mely a legközelebbi két évben mutatkozott; mert míg a tisztajövedelem 2 egész 4 szeresig

emelkedett, a faárak némely helyütt, mint Liptóban vagy Breznobányán legfeljebb 10—30 és csak néhány áruczikkre nézve 40%-al emelkedtek; más nagyobb kiterjedésű erdőterületekben pedig, mint Máramarosban és Erdélyben csakis 1869-ben mutatkozott némi észrevehető áremelkedés.

Jövedelememelkedés okai.

Nevezetes befolyással volt ezen kedvezőbb eredménynek eszközzésére az erdészeti hivataloknak szabadabb mozgása, a gyorsabb és czélszerű helyszíni intézkedések és az erdészeti személyzetből való eltávolítása mindazon elemeknek, melyek a behozott reformokat szívesen nem tekintvén, azok keresztülvitelénél tőlök buzgó működést várni nem lehetett. De nagy befolyást gyakorolt ezen emelkedésre azon körülmény is, hogy a fának az eddiginél nagyobb része adatott el használati értékéhez képest, mint műszerfa, épületfa és nem mint azelőtt történt, csupán csak tűzifa minőségben.

Vannak ugyan erdőségek, melyek még 1868-ban is veszteséggel kezeltettek, ahol az adót, kezelési és felügyeleti költségeket a fa hasznosításából bejött összegek fedezni elégtelenek voltak; reméllem azonban, hogy a még keresztülviendő intézkedések, a növekedett forgalom, a közlekedési eszközök tökéletesítése és a czélszerűen teendő befektetések nem sokára ezen erdőségeket is a jövedelmezők sorába helyezendik.

Csekély jövedelmezés okai.

Megjegyzendő még, hogy vannak erdőségek, különösen a bányászati kerületekben, melyek azért mutatnak oly csekély jövedelmet, mint például a selmeczi és körmöczi erdőhivatalok alatt álló erdőségek; mert azon erdőkből a fa más célra, mint a bányászati ipar emelésére nem fordítatik, míg az összes kezelési költségeket és az adót a kincstár fizeti, egyedül Körmöcz kivételével, hol az adó az erdő használata arányában a várost terheli; azonban a birtokviszonyoknak folyamatban levő végleges rendezése és czélszerűbb kezelési rendszer behozatala

folytán, mely szerint minden üzlet az öt terhelő költségeket is fogja viselni, a még fenálló különbözetek és aránytalanságok meg fognak szűnni.

Azon kerületekben, hol a helyszínén eszközölt tanulmányozás alapján a részletes reformintézkedések már keresztül vitettek, a jövedelem mindenütt nevezetesen emelkedett. Így

a gödöllői erdőhivatalban emelkedett a jövedelem	9,153 ftról	12,170 ftra
a hradeki erdőhivatalban emelkedett a jövedelem	153,649 „	163,239 „
a sóvári erdőhivatalban emelkedett a jövedelem	2,948 „	8,686 „
a szomolnoki erdőhivatalban emelkedett a jövedelem	17,324 „	93,175 „
a temesvári és lugosi erdőhivatalban emelkedett a jövedelem	30,592 „	195,802 „*)
az ungvári erdőhivatalban évi	42,344 ft veszteség helyett	23,210 ft†
a diósgyőri erdőhivatalban évi	4,617 ft „	57,438 ft
a pécskai és lippai, azelőtt aradi erdőkerületben évi	8,912 ft „	142,862 ft

tiszta haszon értett el.

Ezen adatok tanuskodnak arról, hogy rövid idő alatt is mily emelkedés volt eszközölhető az államerdőségek jövedelmeiben és nem kétlen, hogy ha az életbe léptetett szigorubb

*) Mi különösen azon intézkedésnek volt eredménye, miszerint az összes évi termelvények és a haszonfának a valódi érték szerinti eladása szerződés által biztosított; miután pedig a temesvári és lugosi erdőhivatalban az évi termelvény kivágása és szállítása iránt az intézkedések a múlt télen is sikerrel keresztül vitettek s a termelt nevezetes mennyiségű haszon és tűzfának kedvező árak melletti eladása biztosítva van: ezen erdőhivatalnak jövedelme ez évben még nevezetesebb lesz.

†) Ezen jövedelmi többlet az ungvár-tiszai vasút kiépítése után még nevezetesen fog emelkedni.

kezelési eljárás folytán, melynél irányadó elv, hogy az évi termelvény mindenütt kellőkép és a piaczi árak szerint kihasznál-tassék, valóban értékesíttessék és mindazon a multból fenmaradt visszaélések jövőre megszűnjenek, mely szerint bizonyos vidékek jogosítva érezték magukat arra, hogy a kincstári erdők termelvényeit a rendes piaczi árakon alól, a kincstár egyenes károsításával folyvást élvezhessék, végre hogy ott, hol a hasznos beruházások a jövedelmet fokozni képesek, ezen beruházások eszközlése el ne mulasztassék, az államerdők jövedelme még nevezetesen emelhető lesz.

A remélhető jövedelememelkedés okai.

Ezen biztosan várható emelkedésnek szolgáljon támogatására az, hogy a hozzávetőlegesen felvett tartós évi fatermésnek 1.177,990 öléből 1868-ban csak 669,085 öl, tehát felénél valamivel több értékesített és így, ha majd mindazon intézkedések keresztülvitettek, melyeknél fogva az összes fatermés, azaz azon famennyiség, melyet az erdőterület fatermelvényben évenként pótol, eladható lesz: az évi tiszta jövedelem a 3 millió forintot meg fogja haladhatni.

Ugyanis a jelenleg felhasznált összes famennyiség után az ölenkinti átlagos tiszta nyereség tesz 1 ft. 81 krt; az egész termés értékesítése esetében azonban a fa öle után a tiszta haszon 2 ft. 79 kr. tenne; mert a használat többletének eladási árából az egyenlő magasságban maradó adó és kezelési költségek levonásba többé nem, csak is a kiállítás többi költségei lennének levonandók.

Erdészihivatalok szervezése. Telepítvények felállítása.

Hogy azonban ezen czélt elérni lehessen, még számos intézkedések keresztülvitele szükséges: mindenekelőtt az összes erdészeti hivatalok végleges szervezése, okszerű erdőgazdasági tervek készítése, megállapítása és azoknak szakértő, szorgalmas és feddhetlen jellemű erdészeti személyzet által leendő végrehajtása igényeltetik. Szükséges továbbá, hogy az erdei

szolgálmányok megváltassanak és az erdőtulajdon újabb törvényhozási intézkedések folytán, a közigazgatás védelme alá helyezzessék; hogy a kevésbé népes helyeken a munkaerő fokoztassék, mi czélszerűen rendezett telepítvények felállítása által biztosan elérhető; szükséges végre, hogy a közlekedési és szállítási eszközök aránylag szaporíttassanak, különösen, hogy czélszerű iparművek állíttassanak, hogy az ipar és kereskedelem remélhető általános fejlődése folytán a faárak is azzal aránylagosan emelkedjenek.

Mindezek oly tényezők, melyek a magyar birodalom államerdőségeinek jóvedelmét időről időre nevezetesen fokozni képesek és bizonyosan fokozandják is,

Erdővédelem iránti teendők,

Az elért eddigi siker ugyhiszem fokozni fogja azok tevékenységét is, kik különösen az államvagyon ezen nevezetes részének kezelésével és felügyeletével meg vannak bízva — és úgy hiszem a törvényhozás sem fog késni az erdőjővedelmek emelésére megkívántató nélkülözhetetlen beruházásokat engedményezni a birtok rendezésére és az erdők czélszerűbb védelmére vonatkozó törvényhozási intézkedéseket mielőbb életbe léptetni —

Gondoskodtam arról is, hogy az erdészeti uradalmakról helyrajzi térképek készíttessenek; az idő rövidsége azonban nem engedé, hogy azokat mind jelen hódolatteljes felterjesztésemhez csatolhassam; ennélfogva ide az U/.*) alatt csak az ujon szervezett pécskai, lippai, lugosi és temesvári, a V/.***) alatt pedig a diósgyőri, szomolnokai, sóvári és hradeki erdőhivatalok átnézeti helyrajzi térképét bátorodom bódoló tisztelettel mellékelni.“

*) Az E. L. 1868-ki évfolyamának IV. és V. füzetéhez volt mellékelve. Szerk.

**) Jelen füzethez van csatolva.

Szerk.